

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**



**Факультет фінансів і обліку
Кафедра фінансів**

**ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ:
ДОМОГОСПОДАРСТВО, ПІДПРИЄМСТВО,
РЕГІОН, ДЕРЖАВА**

6-7 жовтня 2011 року

Полтава – 2011

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»

Факультет фінансів і обліку
Кафедра фінансів

**ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ:
ДОМОГОСПОДАРСТВО, ПІДПРИЄМСТВО, РЕГІОН, ДЕРЖАВА**

6-7 жовтня 2011 року

Полтава – 2011

Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»
Державна податкова адміністрація
у Полтавській області

Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана
Інститут економіко-правових досліджень НАН України
Белгородський університет кооперації, економіки і права
Білоруський торгово-економічний університет споживчої
кооперації
Карагандинський економічний університет (Казспоживспілка)
Таджицький Державний університет комерції
за підтримки Всеукраїнської спілки вчених економістів і Благодійного
фонду «Нова генерація»

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ:
ДОМОГОСПОДАРСТВО, ПІДПРИЄМСТВО, РЕГІОН, ДЕРЖАВА

6-7 жовтня 2011 року

Полтава – 2011

УДК 338.246: 658 : 640.1

ББК 65.01

Ф59

Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції
«Фінансова безпека та економічне зростання: домогосподарство, підприємство,
регіон, держава». - , 2011. – 388 с.

Програмний комітет:

Голова **Нестуля О.О.** – ректор, д.і.н, професор
Заступники **Поддєрьогін А.М.** – голова підкомісії з фінансів і кредиту Науково-
методичної ради МОН, завідувач кафедри фінансів підприємства
Київського національного економічного університету імені Вадима
Гетьмана, к.е.н., професор
Мищенко С.Г. – Голова Державної податкової адміністрації у
Полтавській області, д.е.н., професор
Василенко В.М. – заступник директора з наукової роботи Інституту
економіко-правових досліджень Національної академії наук України,
д.е.н., професор
Кендіхов О.В. – завідувач кафедри стратегічного управління
економічним розвитком Донецького національного технічного
університету, голова Всеукраїнської спілки вчених-економістів, д.е.н.,
професор
Шаріпов М.М. – ректор Таджикицького Державного університету
комерції, д.е.н., професор
Аймагамбетов Е.Б. – ректор Карагандинського економічного
університету (Казспоживспілка), д.е.н., професор
Теплов В.І. – ректор Белгородського університету кооперації,
економіки і права, д.е.н., професор
Наумчик А.О. – ректор Білоруського торгово-економічного
університету споживчої кооперації, к.е.н., доцент

Редакційна колегія:

Голова **Чернявська О.В.** – завідувач кафедри фінансів, д.е.н., професор
Члени **Пантелеймоненко А.О.** – завідувач кафедри грошового обігу і кредиту,
редакційної д.е.н., професор
колегії **Гончаренко В.В.** – професор кафедри міжнародної економіки, д.е.н.,
професор
Скляр Г.П. – професор кафедри фінансів, д.е.н., доцент
Губачов В.П. – доцент кафедри фінансів, к.е.н. доцент
Фастовець А.А. – доцент кафедри фінансів, к.е.н., доцент
Скибенко С.Т. – доцент кафедри фінансів, к.е.н. доцент

У збірнику наукових праць опубліковані тези доповідей з аналізу впливу світової фінансової кризи на фінансову безпеку та економічне зростання домогосподарств, підприємств, регіону, держави. Розглянуто причини виникнення та вплив на національну економіку світової фінансової кризи, теоретико-практичні аспекти національної грошово-кредитної політики та валютної безпеки, безпеки інноваційно-інвестиційної діяльності в контексті світової фінансової кризи, проблеми управління державним боргом та страхування як чинника фінансової безпеки. Досліджено потенціал економічного зростання на макро- та мікрорівнях господарювання.

Збірник розраховано на наукових і практичних працівників, викладачів, аспірантів, магістрів та студентів вищих навчальних закладів відповідних напрямів підготовки.

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За вклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.

ISBN 978-966

©ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2011 р.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1 СВІТОВА ФІНАНСОВА КРИЗА: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА НАЦІОНАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ	11
<i>Бритченко І.Г.</i> Світова фінансова криза: причини виникнення та шляхи подолання.....	11
<i>Курбонов А.А.</i> Факторы влияния мирового финансового кризиса на экономику Таджикистана.....	14
<i>Макогон Ю.В., Бударина Н.А.</i> Мировой финансовый кризис: причины зарождения, развитие и последствия для мировой экономики.....	19
<i>Парина К.В.</i> Регулювання системних фінансових установ у посткризовий період.....	22
<i>Поченчук Г.М.</i> Канали впливу світової фінансово-економічної кризи на вітчизняну економіку.....	25
<i>Чернявська О.В.</i> Національна позиція в глобальному фінансово- економічному середовищі.....	28
<i>Шевченко А.Ф., Шевченко О.М.</i> Еволюція світових економічних криз та особливості сучасної глобальної кризи.....	33
<i>Янишина А.М.</i> Сталий економічний розвиток і діяльність міжнародних фінансових організацій в умовах світової економічної кризи.....	36
СЕКЦІЯ 2 НАЦІОНАЛЬНА ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА ТА ВАЛЮТНА БЕЗПЕКА КРАЇНИ	38
<i>Безитанько Д.В.</i> Вплив операційного ризику на структуру ризиків банківської системи України.....	38
<i>Вороніна Р.М.</i> Національна система фінансового моніторингу та фінансова безпека держави.....	41
<i>Діденко О.М.</i> Підвищення капіталу банків України як важливий інструмент забезпечення стабільності вітчизняної банківської системи.....	44
<i>Коваленко В.В.</i> Індикатори оцінки і прогнозування банківської кризи.....	47
<i>Редька С.І.</i> Перспективи інноваційної банківської діяльності в контексті світової економічної кризи.....	53
<i>Ремньова Л.М., Дядечко Л.М.</i> Сучасні тенденції прояву банківських ризиків.....	56
<i>Шкут О.С.</i> Методичні підходи до оцінки фінансової стабільності банківської системи в сучасних умовах.....	59

<i>Шульга Н.П., Мельничук М.В.</i> Транспарентність банків та її вплив на стабільність банківської системи.....	61
СЕКЦІЯ 3 БЕЗПЕКА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ	64
<i>Бардиш Г.О., Даниленко С.М.</i> Біоенергетика як інноваційна складова паливно-енергетичного комплексу України.....	64
<i>Валенко О.А.</i> Інвестиційно-інноваційні можливості фондового ринку.....	66
<i>Гончаров И.Н.</i> Проблемы финансового обеспечения инновационной экономики Украины.....	70
<i>Денисенко М.П., Бреус С.В.</i> Підвищення рівня науково-технологічної безпеки.....	73
<i>Краус Н.М., Краус К.М.</i> Інвестиційний аспект оподаткування в інноваційній економіці України.....	76
<i>Маргасова В.Г., Роговий А.В.</i> Економічна безпека інвестиційної діяльності.....	78
<i>Момот Т.В., Мамонов К.А., Чалий І.Г.</i> Стейкхолдеро-орієнтований підхід до управління капіталом бренду будівельних компаній: теоретико-методологічні засади впровадження для забезпечення фінансової безпеки.....	81
<i>Олексіско М.М.</i> Регулювання іноземного інвестування в системі регіональної політики забезпечення зовнішньоекономічної безпеки держави.....	84
<i>Очердько О.О.</i> Інноваційно-інвестиційна діяльність підприємства в контексті світової фінансової кризи.....	87
<i>Рошка-Садурски Л.Д.</i> Современные проблемы и тенденции финансирования инновационной деятельности.....	90
<i>Ткач С.М.</i> Інвестиційна безпека Львівської області в контексті ризиків, пов'язаних зі світовою фінансовою кризою.....	93
<i>Шевцова О.Й.</i> Безпека інноваційно-інвестиційної діяльності та ринок фінансових послуг.....	95
СЕКЦІЯ 4 БОРГОВА БЕЗПЕКА ТА УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ	99
<i>Олешко А.А.</i> Економічні ризики нарощування зовнішнього боргу України.....	99
<i>Саломова С.Н.</i> Управление государственным долгом Республики Таджикистан.....	101
<i>Старостенко Г.Г.</i> Боргова безпека та управління державним боргом України.....	105

Тереховський В.В. Ділова активність підприємства: оцінка та шляхи підвищення.....	341
Тертична Л.І. Управління конкурентоспроможністю як чинник фінансової безпеки підприємства.....	342
Тимофєєва О.А. Заходи держави на ринку будівництва житлової нерухомості.....	345
Тимошенко О.В. Реалізація фінансового потенціалу як спосіб досягнення фінансової безпеки територіальних громад.....	348
Токарь Е.В. Мониторинг эффективности предприятия с учетом его жизненного цикла.....	351
Трисєєва Л.А. Інформаційна база аналізу та діагностики розвитку економіки регіону.....	352
Факеров Х.Н., Шаронов Ф.Р. Антикризисные меры по эффективному использованию ресурсов в системе высшего образования.....	355
Фастовець А.А. Фінансова безпека малого підприємництва та умови її забезпечення.....	360
Фесенко Н.В. Науково-технічна політика підприємств дорожнього господарства України як фактор підвищення їх інвестиційної привабливості.....	362
Чернявська О.В., Юрко Т.С. Аналіз конкурентного середовища аграрного сектору України.....	365
Шакіна Н.А. Конкурентоспроможність національної економіки в умовах глобалізації.....	368
Шевцова М.Ю. Присутність іноземного банківського капіталу як фактор фінансової безпеки.....	370
Шевцов Ю.О. Фінансова безпека та економічне зростання: банківський сектор.....	374
Шкарупа В.Г. Проблеми та перспективи розвитку ресторанного господарства споживчої кооперації.....	378
Шупик І.І. Жіночий потенціал економічного зростання.....	380
Юрченко Є.Ю. Диспропорції використання інноваційного потенціалу Донецької області.....	383
Яремченко Л.М. Реформування спрощеної системи оподаткування – запорука фінансової безпеки малих підприємств.....	386

СВІТОВА ФІНАНСОВА КРИЗА: ПРИЧИНИ СЕКЦІЯ 1 ВИНИКНЕННЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА НАЦІОНАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ

УДК 336.71:334

СВІТОВА ФІНАНСОВА КРИЗА: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Брітченко І.Г., д.е.н., професор,
директор Міжгалузевого інституту
підвищення кваліфікації та перепідготовки спеціалістів
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

На сучасному етапі розвитку економіки України та світової фінансової системи актуальними є питання пошуку дієвого інструментарію подолання наслідків фінансової кризи та запровадження механізмів її унеможливлення в майбутньому. Для цього необхідно дослідити та чітко усвідомити справжні джерела виникнення світової фінансової кризи та шляхи її розповсюдження на економіку України. Поєднання таких напрямків економічної науки як банківська справа та маркетинг в тій частині, котра досліджує поведінку споживачів, дає можливість чітко уявити та усвідомити справжні причини світової фінансової кризи. Відповідно до об'єктивних законів, що обумовлюють поведінку споживачів в ринковій економіці існує пряма залежність рівня доходу та раціоналізму споживання товарів та послуг. Підвищення рівня доходу призводить до зменшення раціоналізму поведінки споживача. При цьому ця залежність певною мірою нівелюється рівнем інтелекту споживача. Тобто у споживач з більшим рівнем інтелекту зазначена залежність існує, але вона менш яскраво виражена.

Загальновідомим є той факт, що світова фінансова криза почалась з банківського сектору у США. Хронологія розгортання фінансової кризи наступна. При масовому застосуванні комерційними банками споживчого кредитування суттєво підвищився рівень доходів споживачів у США. Це призвело до суттєвого зменшення раціоналізму при поведінці споживачів у США. Тривалий термін нераціональної поведінки споживачів підсилений незмінним рівнем інтелекту широких верств населення призвів до неспроможності значної кількості споживачів повернути кредити комерційним банкам. Масове неповернення споживчих кредитів призвело до різкої зміни кон'юнктури на ринку нерухомості. Це відбулося тому, що з одного боку у переважній більшості споживчих кредитів нерухомість використовувалась як застава споживчого кредиту, а з іншого боку – неспроможність споживачів повертати кредити зменшило попит на кредити для покупки нерухомості при одночасному збільшенні

пропозиції нерухомості на ринку конфіскованого комерційними банками заставного майна. Різке зменшення попиту та збільшення пропозиції на ринку нерухомості призвело до його обвалу та збитковості будівельної галузі в цілому, котра як відомо є тягарем економіки країни.

Криза будівельної галузі завдала економіці США значних втрат, але не могла бути загрозою для світових економічних процесів. Критичним для світової економіки стало падіння рейтингів американських комерційних банків та банкрутство багатьох з них внаслідок масового неповернення споживчих кредитів. Світова торгівля традиційно мала велику залежність від комерційних банків США (зазначена залежність і досі залишається) внаслідок того, що саме американські банки є найбільшими кредиторами світової торгівлі, а головне – основними гарантами по акредитивам, без яких світова торгівля просто неможлива. Зниження суверенних рейтингів цих банків призвело до суттєвого зменшення їх підтримки світової торгівлі. Зменшення обсягів світової торгівлі призвело до занепаду експорту орієнтованих галузей економік інших країн, що призвело до падіння обсягів їх валового внутрішнього продукту. Зазначені економічні труднощі було підсилено нестабільністю та знеціненням вільно конвертованих валют та чисельними спекуляціями на фондових біржах. Разом з тим треба відмітити, що спекулятивні тенденції на фондових ринках не були причиною фінансової кризи, а лише додатковим негативним фактором підсиливши її. Першопричиною була масова нераціональна поведінка споживачів розвинутих країн викликана суттєвим підвищенням їх доходів внаслідок широкого застосування споживчого кредитування.

Зазначені кризові явища у світовій економіці на національному рівні було підсилено нераціональною поведінкою вітчизняних споживачів та вітчизняних користувачів споживчих кредитів при одночасній нераціональній поведінці органів державної влади України в першу чергу на валютному ринку і в банківському секторі економіки України. Так введення мораторію НБУ на отримання депозитів населення насправді виступило найбільш нераціональним кроком Національного банку України, котрий суттєво заважив впровадженню ефективної антикризової стратегії. Головними наслідками кризових явищ в Україні стали суттєве падіння експорту та ВВП, знецінення національної валюти, а головне – погіршення добробуту та соціального захисту населення України.

Виходячи з цього, очевидним є те, що рівень інтелектуального розвитку також є вагомим фактором формування та впливу на поведінку споживачів та державних органів влади в будь-якій країні. Очевидним є те, що нераціональна поведінка споживача, котрий спрямовує ресурси від споживчого кредиту на придбання предметів

розкоші, або на дозвілля, обов'язково призведе до його економічної неспроможності у майбутньому не залежно від розміру його доходу та країни проживання. З точки зору раціоналізму поведінки споживача доцільним є використання споживчого кредиту на підвищення професійного рівня та рівня інтелекту, використання заощаджувальних технологій у домашньому господарстві, або на непередбачувані форс-мажорні випадки пов'язані з лікуванням, тощо. Аналогічне твердження справедливо і до керівництва державних органів влади. Раціональним для влади є використання міжнародних кредитів на наукові дослідження, заощаджувальні технології, або справжнє реформування та підвищення ефективності державного апарату. Використання міжнародних кредитів для здійснення поточних розрахунків, або просто кажучи «проїдання» обов'язково призведе до наслідків, котрі точно створять національну економічну кризу навіть і без зовнішніх факторів світової рецесії.

У національному масштабі на рівні банківської системи України автором вже неодноразово запропоновувалась низка достатньо простих, зрозумілих та практичних кроків по унеможливленню кризових явищ в майбутньому. До таких кроків можна віднести: заборону на кредитування в іноземній валюті, оптимізацію споживчого кредитування шляхом спрямування кредитів на придбання товарів вітчизняних виробників, запровадження інтегрованих банківських послуг, реструктуризацію банківської системи шляхом зменшення кількості комерційних банків через їх об'єднання та зміцнення, здійснення міжнародних розрахунків через кореспондентські рахунки НБУ, розмежування наглядових та управлінських функцій НБУ, створення єдиного державного центру по обслуговуванню вексельних розрахунків, диверсифікація валютних резервів НБУ, і врешті решт – низка заходів по інтеграції України до єдиної Європейської валюти Євро, або хоча б усвідомлення про необхідність дискусії в суспільстві з цього приводу. Нажаль держава недостатньо приділяє уваги науковим дослідженням як інструменту підвищення ефективності функціонування апарату економічного управління економікою та її фінансово-банківським сектором зокрема.

Виходячи з наведеного можна зробити висновок про те, що світова фінансова криза та, як результат, криза національної економіки України, виникла не внаслідок малих доходів, а внаслідок нераціональних витрат, тому очевидний є твердження про те, що фінансова криза – це механізм перерозподілу фінансових та матеріальних ресурсів від тих людей та держав, котрі поводили себе менш раціонально до тих, котрі мають більш раціональну поведінку. Тому найбільш дієвим інструментом подолання наслідків фінансової та економічної кризи і її унеможливлення в майбутньому є підвищення раціоналізму поведінки як пересічних громадян, так і

державних органів управління економікою на основі підвищення рівня інтелекту та застосування результатів наукових досягнень.

УДК339.747 : 330.101

ФАКТОРЫ ВЛИЯНИЯ МИРОВОГО ФИНАНСОВОГО КРИЗИСА НА ЭКОНОМИКУ ТАДЖИКИСТАНА

Курбонов А.А., старший преподаватель

Таджикского государственного

университета коммерции (г. Душанбе, Таджикистан)

Чем грозит мировой финансовый кризис экономике республики? Что необходимо предпринять, чтобы смягчить его последствия? Каковы государственные планы в послекризисного периода. Эти вопросы обсуждаются как на правительственном уровне, так и в СМИ, в научных и общественных кругах. Финансовый кризис в США оказало существенное влияние на экономику высокоразвитых стран, в том числе странам зависящих от экспорта сырья и углеводородного топлива. Динамика углубления финансового кризиса продолжается в странах с развитой экономикой, например в Италии, Испании и т.д. Если высокоразвитые страны мира имеют определенный запас финансовой устойчивости, значительных золотовалютных резервов, финансовых институтов, способных выработать адекватные меры для выхода из финансового кризиса как отдельно, так и в целом регионе.

Правительство Республики Таджикистан заявляло, что мировой финансовый кризис не влияет на экономику страны, в тоже время страна находилось в постоянной поддержке международных финансовых институтов и отдельных стран, для поддержания бюджета, платежного баланса и отдельных инвестиционных проектов. Влияние мирового финансового кризиса начали ощущать с 2009 года, падением национальной валюты по отношению к другим твердым валютам. В республике не имеются ценные бумаги, котирующиеся на мировых фондовых биржах и соответственно от котировки ценных бумаг отдельные предприятия или в целом по стране, не пострадало от факторов влияния кризиса.

За последние годы Таджикистан стал страной-экспортером рабочей силы. Численность внешних трудовых мигрантов по различным оценкам составляет от 800 тыс. до 1 200 тыс. человек или примерно 24-25% трудоспособного населения. Одним из наиболее тяжелых воздействий мирового кризиса может стать массовая возвратная миграция и ее последствия. В начале 2009 года, экономика республики весьма зависимая от денежных переводов трудовых мигрантов работающих в России и Казахстане, ощутила резкое падение объема переводов. По оценке Всемирного банка доля

переводов от мигрантов в 2009 г. уменьшилось по сравнению с 2008 г. на 37-40% от ВВП. О том, насколько важна трудовая миграция для Таджикистана, говорит тот факт, что в 2008 г. согласно данным Национального Банка общий объем денежных переводов, поступивших в Таджикистан за 2008 год, составил более \$2,5 млрд., что на 55% больше прошлогодних показателей. Если рассматривать трудовую эмиграцию как экспорт, то переводы занимают второе место после экспорта алюминия и формируют почти треть экспорта. Они финансируют почти 70 % торгового дефицита. Денежные переводы на протяжении последних нескольких лет были крупнейшим источником притока средств по счету текущих операций, поддерживая внутренний спрос и позволяя республике накапливать резервы.

Основная страна приема мигрантов из Таджикистана – Россия, в ней работают 97,7% всех трудовых мигрантов из республики. В конце 2008 года возвращение большинство трудовых мигрантов на родину из России, вместе с сезонниками вернулись мигранты, которые потеряли работу в результате закрытия предприятий или сокращения персонала. В определенной степени вернувшиеся трудовые мигранты усугубление проблемы массовой безработицы.

Основным экспортным потенциалом республики являются реализация алюминий, хлопок волокно и сельскохозяйственные продукции. В настоящее время на долю алюминиевой компании – ТАЛКО приходится 70% экспортного потенциала, мировые цены на которого упали на 25-30%. Это привело к уменьшению доходной части государственного бюджета.

В период с 01.01.2009 – 01.09.2011гг. курс национальной валюты снизился по отношению к доллару США, евро и рублю на 30-35%. Национальный банк не смог поддержать курс национальной валюты, и вынужден был отступить, начались скачки инфляции, снизилась покупательская способность большей части населения. В первой неделе января 2009 г. было отмечено падение курса сомони по отношению в доллару. Если перед новогодними праздниками обменный курс составлял 3,50-3,52 таджикских сомони к 1 доллару США, то спустя неделю - 8-9 января курс равнялся 3,65-3,70 сомони к 1 доллару США.

Беспокойство вызывают перспективы деятельности банков Республики Таджикистан. В последние годы коммерческие банки Таджикистана преимущественно осуществляли краткосрочное кредитование торгово-закупочной деятельности под высокие процентные ставки, оправданные высокой инфляцией и рисками невозврата. Долгосрочное кредитование инвестиционной деятельности практически отсутствует, а сезонное кредитование сельскохозяйственного производства только возобновляется при